

11. Черномазюк А.Г. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсні детермінанти / А.Г. Черномазюк, В.В. Стадник // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. праць. – 2010. – № 2 (6). – С. 91-99.

12. Чопко Н. Система управління фінансовою безпекою підприємства / Н. Чопко, О. Жук // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2008. – № 40. – С. 320-322.

Мандзиновская К.О. Механизм противодействия угрозам финансовой безопасности машиностроительного предприятия

Доказана приоритетность разработки методических основ управления финансовой безопасностью машиностроительных предприятий. По результатам проведенного аналитического исследования определены и идентифицированы ряд ключевых внешних и внутренних угроз для финансовой безопасности предприятий машиностроения. Путем применения теории графов и математического моделирования иерархически упорядочена и определена значимость влияния угроз на финансовую безопасность машиностроительного предприятия, что в дальнейшем позволило создать защитный механизм для противодействия им.

Ключевые слова: финансовая безопасность, машиностроительное предприятие, угроза, безопасность, кризисное состояние.

Mandzinovska K.O. The Mechanism to Counter Threats to the Financial Security of Engineering Company

The priority of developing methodical principles of management of machine-building enterprises financial security is proved. A number of key external and internal threats to financial security of machine-building enterprises are defined and identified using the results of analytical study. By using graph theory and mathematical modelling a total impact of threats to financial security of machine-building enterprises was hierarchically organized and determined, that helped to create protective mechanism to counter them in the future.

Keywords: financial security, machine-building enterprise, threat, security, crisis state.

УДК 331.526.2 Доц. Ю.В. Машика, канд. екон. наук – Ужгородський НУ

ЗАЙНЯТИСТЬ ТА БЕЗРОБІТТЯ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Розкрито методологічні основи для дослідження сутності та трансформації зайнятості та безробіття в умовах постіндустріальної економіки з погляду структури, кількісних параметрів та якісних характеристик. З боку структури зміни зайнятості виявляються у відносному зростанні зайнятих у сфері послуг. Технологічні новачі та посилення сервісного характеру економіки змінюють характер виробничих відносин у сфері зайнятості, розкриваючи нові характеристики зайнятості: швидке перегрупування зайнятих по галузях і сферах економіки (концентрація зайнятості в галузі інтелектуального виробництва та сфері послуг); підвищення кваліфікаційного рівня робочої сили і формування нового інтелектуально-професійного простору; зміна форми праці та її подальша інтелектуалізація, розвиток самозайнятості "нового типу", на основі інтелектуальної праці; поглиблення змісту гнучкості зайнятості.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, постіндустріальна економіка, трансформація зайнятості.

Постановка проблеми. Загалом сучасна структура трансформації зайнятості буде далеко не повною, якщо не надати її аналіз у контексті реструктуризації всієї системи суспільного відтворення на постіндустріальній основі.

Аналіз останніх джерел досліджень та публікацій. Дослідження ґрунтуються на методологічних розробленнях теорії зайнятості. Проблеми трансформації зайнятості та безробіття в умовах переходу до інформаційного су-

пільства, впливу інформаційних технологій на зайнятість та формування нового співвідношення між зайнятістю та безробіттям досліджено у працях Р. Арона, Д. Белла, М. Кастельса, О. Тоффлера, Я. Корнаї, М. Барінова, М. Міропольської, П. Нікіфорова, В. Саульської, Т. Черниш, Н. Тілікіної, У. Вагнера, Н. Вишневічської, Т. Власенка, В. Гутника, І. Есаулової, В. Клавдієнка, О. Магницької, В. Мікловди, С. Пірожкова, М. Пітюлича, Л. Семіва, Л. Шевчука та ін.

Невирішені особливості проблеми. Проте, незважаючи на значний науковий доробок, праці названих вчених та інші публікації і розробки не охоплюють всього спектра цього питання, що власне і стало предметом дослідження.

Метою роботи є подальше поглиблення теоретико-методологічного аналізу явищ зайнятості та безробіття та їх співвідношення з урахуванням постіндустріального розвитку.

Період дослідження – 1991-2014 рр. та 3 міс. 2015 р. Використано методи статистичні, економіко-математичні та порівняльного аналізу.

Викладення основного матеріалу. Відомо, що важливим критерієм переходу країни до постіндустріальної стадії розвитку є швидкий розвиток сфери послуг та її перевищення за питомою вагою у валовому національному продукті. Зайнятість (її кількісні та якісні характеристики) є одним із ключових індикаторів стану економічного розвитку (зокрема переходу до постіндустріальної зайнятості). Зазначена тенденція характерна й для структури зайнятості, приросту нових робочих місць. Зайнятість у виробничому секторі більшої частини розвинених та багатьох країн, що розвиваються, починаючи з середини 90-х років, стабільно знижувалась, а нові робочі місця створювались переважно у сфері послуг [1].

Зростання сфери послуг, зумовлюючи поширення нематеріальних форм виробництва, виправдано з економічного погляду: наявність розвиненої та розгалуженої сфери послуг створює для економіки низку переваг, пов'язаних із транзакційним характером цієї сфери, спрямованістю сектору послуг на поліпшення інституціональної структури, визначення та захист прав власності, і внаслідок цього забезпечує полегшення роботи ринку та інших організаційних механізмів, поглиблюючи суспільний розподіл праці, можливості економічного зростання. Сфера послуг характеризується тим, що на перших етапах свого розвитку вона створювала робочі місця з нижчим рівнем кваліфікації та рівнем заробітної плати, оскільки капіталоінтенсивні підприємства мають високі витрати. Сучасний сектор послуг складається з галузей, безпосередньо пов'язаних з інноваціями, заснований на відкритих монополіях, які мають тимчасовий характер, але можуть приносити дохід постійно, якщо потік інноваційних перетворень має безупинний характер. Сфера послуг є простором, який обробляє інформаційні потоки сучасного суспільства, безпосередньо орієнтуючись на потреби інтелектуального виробництва. Питома вага інформаційних послуг в загальному обсязі послуг постійно збільшується [2, с. 93].

Зростання сфери послуг та зайнятості в цьому секторі характеризується неоднорідністю, особливо якщо порівнювати зрілі та перехідні економіки. Для зрілих економік характерним є стабільне положення в цьому секторі таких видів послуг, як: загальна комерційна діяльність із забезпечення функціонування рин-

ку, операції з нерухомим майном, інформаційне обслуговування, зв'язок, фінанси, кредит, страхування. Для перехідних економік характерне превалювання зайнятості в послугах, які є енерго- або капіталомісткими, мають низький експортний потенціал: торгівлі, ремонту, транспорту. Крім гетерогенності, для сфери послуг характерна нестійкість робочих місць – тут як створюється, так і скорочується більше робочих місць, ніж у промисловості, оскільки підприємства сфери послуг більш нестійкі. Однак загалом сфера послуг створює більше робочих місць, ніж втрачає, що одночасно зумовлює більшу мобільність і вищий ступінь адаптивності сфери послуг. Зазначені особливості здійснюють вплив на загальний характер зайнятості, її рухливість та вимоги до працівників [3, с. 265].

Технологічні новачки та посилення сервісного характеру економіки змінюють характер виробничих відносин у сфері зайнятості. Зайнятість у сучасних умовах набуває таких рис, які найбільшою мірою відповідають завданню всебічної реалізації інтелектуальних здібностей та активності [4]:

- швидке перегрупування зайнятих по галузях і сферах економіки (концентрація зайнятості в галузі інтелектуального виробництва та сфері послуг);
- підвищення кваліфікаційного рівня робочої сили і формування нового інтелектуально-професійного простору;
- зміна форми праці і її подальша інтелектуалізація, розвиток самозайнятості "нового типу", на основі інтелектуальної праці;
- виникнення нового типу відносин у системі зайнятості, посилення та поглиблення змісту гнучкості зайнятості.

Переміщення трудових ресурсів до сфери послуг приводить до превалювання виробничих відносин, заснованих на прямому контакті між тим, хто надає послугу, та тим, хто її отримує. Відносини за типом "людина-людина" починають витіснити відносини за типом "людина-капітал".

Процеси формування інтелектуального капіталу свідчать, що перехід системи зайнятості до розкриття його потенціалу в постіндустріальній економіці є тенденцією, для реалізації якої необхідна наявність певних чинників, таких як комплексна державна політика регулювання зайнятості; інтеграція в глобальне інформаційне суспільство та інтелектуальний простір; розвиток національної інноваційної системи [1]. У постіндустріальній економіці не тільки зайнятість, але й безробіття набуває нових рис. [2, с.138]:

- 1) превалювання якісної сторони безробіття. Проблема виявляється не стільки в кількості безробітних, скільки в їх якісному складі;
- 2) розмивання меж безробіття та зайнятості. Дедалі більше людей перебувають у такому стані, коли немає підстав вважати їх безробітними, але вони позбавлені гарантій стабільного доходу. Таке сполучення зайнятості та безробіття можна охарактеризувати як комбіновану форму зайнятості – гнучка, часткова, повна ризиків зайнятості;
- 3) пришвидшене зростання рівня безробіття серед низькокваліфікованої робочої сили;
- 4) зміна співвідношення між традиційними складовими безробіття. Циклічне безробіття виявляється більш іманентним індустріальному типу розвитку, для постіндустріального характерним є нарощення структурного безробіття внаслідок скорочення індустріальних виробництв та фрикційного безробіття. В індустріальну епоху підприємства, закриваючись в період спаду, за-

лишали людей без робочих місць, засобів існування доти, поки ці підприємства не відкривались знов, надаючи ті ж робочі місця. У постіндустріальному суспільстві вже не буде тих самих робочих місць, простір для структурних невідповідностей у системі зайнятості значно розширюється;

- 5) урізноманітнення безробіття, поява його нових типологічних видів. Так, О. Тоффлер виділяє сім потоків, що підживлюють безробіття: разом із структурним, фрикційним безробіттям виокремлює безробіття, пов'язане з тенденціями розвитку міжнародної торгівлі, технологічне безробіття, "нормальне безробіття" – з причин природної зміни переваг та вдосконалення, "інформаційне безробіття", ненавмисне безробіття – "ятрогенне", що виникає внаслідок помилок у державній політиці зайнятості;
- 6) неможливість вирішення проблем безробіття через нездатність задоволення потреби в робочих місцях, яка актуалізує загальне рішення не тільки через створення нових робочих місць, але і через зниження економічної активності населення, участь в альтернативних зайнятості сферах життєдіяльності.

Висновки. Практика доводить, що для мінімізації безробіття по мірі поширення функціонування постіндустріального сектору та інтелектуальної праці необхідні заходи, що спрямовані на підвищення рівня рухливості робочої сили (він особливо низький у бюджетному секторі економіки), створення адекватної змінам кон'юнктури попиту на робочу силу системи підготовки та перепідготовки кадрів, забезпечення інформаційної прозорості ринку праці. В іншому випадку довгострокові зміни в структурі попиту можуть призвести за високого безробіття до браку кваліфікованих кадрів для перспективних виробництв, що стане перешкодою на шляху до можливого економічного зростання. Таким чином, питання безробіття є дуже актуальним і потребує подальших досліджень.

Література

1. Кондратьев В. Сфера услуг в постиндустриальной экономике / В. Кондратьев. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.perspektivy.info/rus/ekob/sfera_uslug_v_postindustrialnoj_ekonomike_2010-12-21.htm.
2. Старовойтова Л.И. Занятость населения и ее регулирование : учеб. пособ. / Л.И. Старовойтова, Т.Ф. Золотарева. – М. : Изд-во "Академия", 2001. – 192 с.
3. Тоффлер О. Будущее труда / О. Тоффлер // Новая технократическая волна на Западе : сб. науч. прац. – М. : Изд-во "Прогресс", 1986. – С. 250-275.
4. Begin J. Dynamic Human Resource Systems: Cross-National Comparisons / J. Begin. – Berlin : Publisher de Gruyter, 1997. – 236 p.

Машика Ю.В. Занятость и безработица в постиндустриальной экономике

Раскрыты методологические основы для исследования сущности и трансформации занятости и безработицы в условиях постиндустриальной экономики с точки зрения структуры, количественных параметров и качественных характеристик. Со стороны структуры изменения занятости оказываются в относительном росте занятых в сфере услуг. Технологические новации и усиление сервизного характера экономики изменяют характер производственных отношений в сфере занятости, раскрывая новые характеристики занятости: быстрая перегруппировка занятых по отраслям и сферам экономики (концентрация занятости в области интеллектуального производства и сфере услуг); повышение квалификационного уровня рабочей силы и формирование нового интеллектуально-профессионального пространства; изменение формы труда и его дальнейшая интеллектуализация, развитие самозанятости "нового типа", на основе интеллектуального труда; углубление содержания гибкости занятости.

Ключевые слова: занятость, безработица, постиндустриальная экономика, трансформации занятости.

Mashyka Yu. V. Employment and Unemployment in the Post-industrial Economy

A methodology to study the essence and transformation of employment and unemployment in the conditions of post-industrial economy in terms of structure, the quantitative parameters and qualitative characteristics are revealed. Concerning the structure, employment changes are found in the relative growth of employment in the service sector. Technological innovations and enhance of service-based economy are changing the nature of industrial relations in employment, opening new employment characteristics: rapid rearrangement employed in sectors of the economy (the concentration of employment in the field of knowledge production and services), increasing the qualification level of the workforce and the formation of new intellectual professional space, changing forms of work and its following intellectualization, the development of self-employment in "a new type", on the basis of intellectual work, deepening the content of the flexibility of employment.

Keywords: employment, unemployment, post-industrial economy, the transformation of employment.

УДК 332.14:339.137

Аспір. Р.Ю. Милан¹ – Львівська КА

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ МАСОВИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ

Обґрунтовано стратегічні пріоритети розвитку індустрії масових заходів в Україні в контексті зміцнення конкурентоспроможності країни. Визначено основні напрями розвитку подієвого, фестивального туризму в Україні, обґрунтовано етапи державної політики сприяння розвитку індустрії масових заходів, характеристику механізмів використання економічного потенціалу, нагромадженого під час підготовки та проведення масових заходів, для посилення конкурентоспроможності країни.

Ключові слова: міжнародний масовий захід, економічний механізм, пріоритет, соціально-економічний ефект.

Постановка наукової проблеми та її значення. Динамічний розвиток індустрії масових заходів відбувається у всьому світі. Цей сектор господарства має неабияке суспільно-економічне значення, оскільки впливає на рівень ВВП, сприяє розвитку підприємництва, створює робочі місця тощо, а також формує імідж країни та її регіонів. Нині істотно зростає інтерес до подієвого, фестивального туризму, викликають зацікавленість автентичність, місцева культура та історія, а отже, стають популярними подорожі, які поєднують відпочинок і розваги з вивченням культурних та історичних принад.

Аналіз досліджень проблеми. Є низка наукових праць, в яких проаналізовано економічні ефекти від здійснення масових заходів. Деякі науковці наголошують на значних прибутках від підготовки і проведення масових спортивних заходів. Так, наприклад, Б. Хамфрейс та Ш. Пламмер оцінювали короткотроковий економічний ефект від проведення літніх Олімпійських ігор [1]. Подібну прогностичну оцінку економічним наслідкам проведення літніх олімпійських ігор 2012 р. дали С. Фуллер та Р. Клінч [2]. Разом з тим, деякі науковці скептично ставляться до можливості отримання надприбутків країною, що організовує масштабний міжнародний захід спортивного чи культурного характеру, як наприклад, Р. Бааде та В. Матесон [3].

¹ Наук керівник: проф. М.І. Флейчук, д-р екон. наук

Зважаючи на вагомий доробок науковців з оцінювання наслідків проведення масових заходів, а також на досвід України, пов'язаний передусім з організацією пісенного конкурсу Євробачення-2005, фінальної частини Європейського чемпіонату з футболу Євро-2012, актуалізується необхідність пошуку шляхів розвитку індустрії масових заходів з позицій посилення конкурентоспроможності країни.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є окреслення стратегічних пріоритетів розвитку індустрії масових заходів в Україні в контексті зміцнення конкурентоспроможності країни. Досягнення означеної мети передбачало постановку та вирішення таких завдань: визначення напрямів розвитку подієвого, фестивального туризму в Україні, обґрунтування етапів державної політики сприяння розвитку індустрії масових заходів, характеристика механізмів використання економічного потенціалу, нагромадженого під час підготовки та проведення масових заходів.

Викладення основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Розвиток індустрії масових заходів в Україні потребує комплексного підходу державних і регіональних органів влади, що охоплює такі основні пріоритети: забезпечити якісне управління туристичною галуззю та інформаційними потоками; створити конкурентоспроможний туристичний продукт; розбудувати сучасну мережу туристичної інфраструктури; посилити фінансові можливості туристичної галузі; забезпечити розвиток фестивального руху (табл.). У туристичному секторі існує потреба в узгодженості дій всіх суб'єктів, а отже, потрібно налагодити співпрацю та взаємозв'язок між всіма ланками туристичного процесу. Необхідним є також становлення стійких потоків туристичної інформації від організацій, які надають туристичні послуги, до споживачів цих послуг; обмін інформацією в середовищі партнерів галузі та інших дотичних сфер.

Для створення конкурентоспроможного туристичного продукту необхідно створити такий набір туристичних послуг, який вирізнятиме Україну серед інших туристичних дестинацій. Вдосконалення старих і створення нових туристичних продуктів має узгоджуватись з баченням та місією розвитку родієвого туризму, а також спрямовуватись на конкретні цільові групи.

Для розбудови сучасної мережі туристичної інфраструктури потрібне покращення умов перебування туристів в Україні, їх пересування, відпочинку, харчування та задоволення інших потреб. Під час реалізації цього пріоритету варто врахувати наявний незадовільний стан низки туристично-привабливих об'єктів, а також благоустрій зон відпочинку, парків, скверів, площ.

Розвиток індустрії масових заходів потребує посилення фінансових можливостей туристичної галузі. Тому доцільним є пошук та залучення додаткових ресурсів (у матеріальній та нематеріальній формах) для розвитку туризму. Варто врахувати можливості, які відкриваються завдяки близькості до Європейського Союзу: йдеться про залучення коштів європейських фондів.

Серед ключових пріоритетів розбудови індустрії масових заходів вбачаємо розвиток фестивального руху. Адже активізація фестивальної діяльності створить основу для інтенсифікації подієвого туризму.